

וכתתו חרבותם לאתים

ראיון עם יואב אשריאל

יהודית ברין אינגבר

תרגום לעברית:

בני לוי

תמונות באדיבות
יואב אשריאל ז"ל

רקדנים בשרות צבאי שהופיעו בריקודים שיצר החייל העמית שלהם יואב אשריאל, היו להיט בפסטיבל המחולות דליה בשנת 1951

יום שלם ללמוד את הריקודים. היום, הרקדנים המנוסים שלנו לומדים אותם תוך שעה.

אחר כך, כל זוג חזר לקיבוצו ולימדנו את הריקודים. אני ניגנתי באקורדיון הישן שלי, ומצאתי עצמי מוביל גם את ההרקדות. התרגשתי מאוד.

התגייסתי לצבא. שירתי בנח"ל - חייל שהכשיר צעירים להקים קיבוצים בגבולות. **זאב חבצלת** הגיע על מנת להקים להקת הופעות בנח"ל, וביקש ממני להדריך קורס לריקודי עם במסגרת הצבאית. שאלתי: איך אוכל ללמד כשאני בקושי מכיר את הריקודים בעצמי, אבל הוא היה המפקד שלי ופקד עליי "עשה זאת". אז התחלתי. כך נבנה קורס שהכשיר חיילים להרקיד בנח"ל על פי אותו עיקרון לפיו למדתי אני והוא שכל יחידה בנח"ל שלחה שני חיילים ללמוד את הריקודים על מנת שיחזרו ליחידות וילמדו אותם שם.

הקמתי להקה של חיילי הנח"ל והתחלתי ליצור ריקודים על מנת ללמד אותם. הופענו בפסטיבל דליה בשנת 1951. היינו 80 רקדנים. בריקודים שלנו השתמשנו בסמל המגל והחרב של הנח"ל. אני חושב שזה מאד הרשים לראות

יואב אשריאל נולד בשם **יואב גליקסמן** ב-27 אוגוסט 1930 וגדל בקיבוץ רמת דוד. נישא לבת-זוגתו לריקוד, **מירה** (ז"ל, נפטרה בשנת 2008).

אשריאל הינו אחד מראשוני היוצרים בוגרי הקורס לריקודי-עם של ההסתדרות, ואף כי הפך בלתי תלוי במערכת הממוסדת - ההסתדרות - והיה גם הראשון לנהל סדנאות משלו בתשלום, ועודד גם אחרים שלא עבדו תחת הממסד דוגמת **אליהו גמליאל**, **יענק'לה לוי**, **בנצי תירם**, ומאוחר יותר גם **שלמה ממון**, **רוני סימנטוב**, **ואבי פרץ**. הוא לימד והדריך קבוצות ריקודי עם במסגרות כגון צה"ל, עיריית תל אביב, פסטיבלים, והופעות.

הריקודים של **יואב** הם בעלי הבעה נרחבת, וחלקם, דווקא בנושא יופייה של השבת - כמו הריקוד "לקראת שבת", או על

נושא חיי השטעטל - הצליחו מאד גם בחברה הישראלית החילונית. הוא היה מרקיד מאד מצליח והראשון למשוך קהלים גדולים להרקדות שלו. בשנת 1992 זכה בפרס יקיר הארגון מטעם הארגון לריקודי עם, ועד הפועל של ההסתדרות, ומשרד החינוך והתרבות.

יואב מספר:

מבחינתי, ריקודי עם נוצרו להנאת הרקדנים. כך לפחות לדעתי. תמיד חיברתי ריקודים לחבריי. אני מקיבוץ רמת דוד ולא ידעתי דבר על ריקודים עד גיל 17. הייתי ילד קיבוץ שעבד ברפת עם פרות. לא רקדנו הרבה בקיבוץ שלנו, אבל שרנו. כשמישהו נתן לי אקורדיון ישן, נהייתי אחד מאלה שליוו את השירה.

הייתי טוב גם בספורט, והיה זה אך טבעי שכאשר הקיבוץ קיבל הזמנה לשלוח זוג נערים לקורס לריקודי עם, הייתי אני אחד מהשניים. בקורס הכרתי את **גורית קדמן** שבאה ללמד אותנו חמישה ריקודים. היינו נוער שהגיע מקיבוצים רבים, ואני זוכר שכולנו מאד אהבנו את זה. גורית פקחה את עיניי. אני זוכר בדיוק את הריקודים שלימדה: "הורה" אגדתי, "אם בארזים" של **רבקה שטורמן**, "שר'לה", "ובנו הבתים", של **זאב חבצלת**, "בוא דודי", ו"רונדו". לקח

"ראיון עם יואב אשריאל"

מאת יהודית ברין אינגבר

נערך לראשונה ב-1972

ועודכן בשנת 2006.

הדפסה מיוחדת של

Seeing Israeli and

Jewish Dance

עמ' 154-150.

עורכת: יהודית ברין אינגבר,

בהוצאת Wayne State

University Press (ארה"ב).

כל הזכויות שמורות 2011

ומובא לדפוס ברשות המו"ל.

נספר וכל תנועה נחשבת בעינינו כי זה דיבר אלינו, דבר שלצערי, לא קורה בשנת 2006.

ריקודי העם הישראליים השתנו. בתחילה היה בהם טעם אירופאי ואז התווסף התבלין המזרחי. למעשה, את הצעד התימני למדתי מ**רחל נדב** (שבאה מרקע תימני ויוצרת ריקודים תימניים) בפסטיבל שבועות, כנראה בשנת 1949. אני זוכר שהיה קשה לנו להבין, כי היינו כל כך רגילים לבעיטות רגליים וקפיצות. וכך זה השתנה עבורי, ממשוה נועז וחזק – לשמחה שקטה שבלב.

אנו היהודים – אנשים רציניים אנו. אנחנו לא פתאום קמים וקופצים. אני חושב שיש להרגיש את הסיבה לריקוד, ואז עם כל הרגש מבפנים, זה חייב לצאת החוצה להתבטא בתנועות. זה לא נכון לחשוב שכל ריקודי העם שלנו הם ריקודים קופצניים.

הסיבות לריקוד הם גם המפתח אליהם. שחזור פסטיבלים יהודיים אינה בהכרח הדרך לגרום לאנשים לרקוד. אנחנו חיים בחברה מודרנית והריקוד שלנו חייב לשקף זאת. אני חושב שריקודי העם הופכים להיות פופולאריים כשהם תואמים לרגש שהם מביעים, ולא לפי תכנית לימוד ריקודים או רצונו של יוצר זה או אחר.

פעם החלטתי ליצור משהו שקט ובאווירה רגועה. ריקודי מעגל תמיד היו שמחים, עם צעדים נמרצים, בעוד ריקודי הזוגות אופיינו בצעדים עדינים ורגועים. אולם אני רציתי שכל הקבוצה תרקוד ברוח שונה, ולכן, ב-1960, לקחתי שיר לירי פופולארי וחיברתי את הריקוד "ערב בא". בתחילה הוא נחשב לרגשני מידי, אבל הוא עדיין אהוב, וכל המעגל רוקד אותו בעדינות רבה.

ככל שהייתי מעורב בתחום, כך גם הבנתי שאנחנו צריכים כלים על מנת ללמד. לא היו הקלטות, אבל פרד ברק הנפלא מניו יורק עודד אותי להתחיל להקליט מוסיקה ולרשום את צעדי הריקוד. חשבתי שאוכל להסביר בצורה ברורה יותר מאשר החומר שנכתב על ידי ההסתדרות. בקיבוץ שפיים הצעתי קורס אליו הגיעו 300 איש. השתמשנו בסרטים ועשינו עבודה רצינית. דיברנו על אמנות הבמה, לא אפשרתי להתווכח או לדבר תוך כדי ההדרכה והכל התנהל בכבוד.

בשנות ה-70, טוען אשיראל, קהל הרוקדים ריקודי עם השתנה

אלה הרוקדים ריקודי עם הם פחות ספונטניים. בדרך כלל יש לרוקדים ניסיון במה עשיר והם בהחלט מכירים רפרטואר עשיר. אפשר שהם גם מנוסים בסוגים שונים של מחולות כמו ג'אז, מודרני, ואפילו בלט, שלא כמו המתחילים בריקודי עם. אני חושב שנחשבתי לבוגד כשביקשתי ללמוד ריקודים סלונים, ג'אז ומודרני כשלמדתי עם **רות האריס** (אמריקאית שהגיעה לישראל בשנות

צעירים וצעירות המחזיקים בחרבות ההופכות לאתים ולמזמרות כמו בנבואה התנ"כית.

באותה שנה, **שושנה דמארי** שרה את "טעם המן", שהפך להיות מאד פופולארי, ואני החלטתי לחבר ריקוד לשיר זה שהיה משמעותי עבורנו. את הריקוד "למדבר", חיברתי באותה דרך – השתמשתי במנגינה פופולארית. ידעתי שכל מה שהרקדנים יאהבו – הם יבצעו היטב. מה שמורגש היטב ומובע על ידי הרקדנים – יכול להיות החומר לפולקלור. עזבתי את הצבא והפכתי להיות מרקיד במסגרת הפועל תל אביב במשך שבע שנים.

מעולם לא הדרכתי מבלי שיצרתי ריקודים וארגנתי הופעות. חיברתי אולי 70-60 ריקודים (נאמר בזמן הריאיון הראשון. עד 2006 נספרו כ-200 ריקודים **שיואב** יצר) ואלו היו יועדו לקבוצת החברים הרוקדים שלי, ולא בשל איזה חג או אירוע מיוחד. בשנת 1953 חיברתי את הריקוד "עז וכבש" לשיר מוכר מאוד של **מתתיהו שלם** בסגנון מזרחי, יפהפה בעיניי, ואיכשהו ניתן היה לחוש בו באווירה של השדות.

מילות השיר הבחינו בין הרועים לרועות, ולכן בריקוד, הפרדתי בין בנים לבנות. אני חושב שהיה זה אחד הריקודים הראשונים בו לא כולם רקדו אותם צעדים. אבל הייתה לזה משמעות עבורנו ולכן זה עבד.

ריקודים שיש בהם זרימה כאשר צעד אחד מוביל לצעד הבא אחריו עם מוסיקה שתופסת אותך הם ריקודים אהובים. אני חושב שריקודי **שרה לוי-תנאי** הם בדיוק כאלה, גם אם יצרה רק שלושה ריקודים שהפכו לריקודי עם, הם מתנה נהדרת עבורנו.

ריקודי **רבקה שטורמן** גם הם זורמים וגורמים לנו לרצות לרקוד, אני חושב שלא ניתן לעמוד בפניהם. כל רגע

כאשר הופיע יואב אשיראל בפסטיבל המחולות דליה בשנת 1968 בריקוד הדייגים שלו, הוא השתמש ברשתות דייגים אמיתיות על הבמה

אנחנו חיים בחברה מודרנית והריקוד שלנו חייב לשקף זאת. אני חושב שריקודי העם הופכים להיות פופולאריים כשהם תואמים לרגש שהם מביעים, ולא לפי תכנית לימוד ריקודים או רצונו של יוצר זה או אחר.

הרקדות ריקודי העם הפופולריות במוצאי שבתות בכיכר העיר (כיום כיכר רבין) בתל-אביב, היו ההרקדות העירוניות המאורגנות הראשונות מחוץ לאולמות ונוסדו על ידי יואב אשריאל בשנת 1974

זו. אז שם התחלנו את הרקדות הקיץ ועד שנת 1970 כבר הגיעו אלפים לרקוד שם. אוטובוסים של תיירים היו מגיעים רק כדי לראות את ישראל רוקדת.

קשה להתעלם מהעובדה שהמוסיקה ברדיו ומסביבנו השתנתה, אבל אני חושב שהשינוי הזה רק הוסיף לריקודי העם. זה משקף את הערכים של ימינו. מעט מאד להקות כפר עם אקורדיון קיימות היום. יש לנו מכשירי הקלטה, ובכן, עכשיו זה כבר מחשבים המחברים למערכות הגברה בכיכרות העיר כמו אותה תכנית תל אביבית שהזכרתי. אני חושב שבסופו של דבר, לא חשוב היכן אנשים רוקדים, אם זה בקיבוץ או בעיר, אם יש מוסיקה טובה - יהיו גם יותר ריקודים.

אני נגעתי בכל הסגנונות: רוק, פופ, עמים, כמו גם ריקודי העם שלנו כפי שאני למדתי אותם, ואני מאמין שהכל לטובה. אופיים של ריקודי העם אינו יכול להישאר כמות שהוא. בתחילה, טובה צימבל חיברה ריקודים יפים בדליה, והייתה בנו התרגשות עצומה שם. לא אשכח איך היה כשבאתי עם החיילים. פרשנו שמיכות בחוץ וניסינו לישון. עכשיו, מה כל הקפיצות וסיבובי המעגלים על הרחבה באולמות הספורט? נראה כאילו זה לא אומר כלום, אבל עדיין, אני יודע שזה שינוי, כי ריקודי עם זה משהו חי הממשיך לצמוח ולגדול.

ה-60 והייתה בין הראשונות שלימדה ריקודי ג'אז) ואחרים. היום אני חושב שכל ההתנסות הזאת מאפשרת לרוקדים ריקודי עם, לדרוש ריקודים יותר מורכבים.

גם תצורות הריקודים השתנו ממה שהיו בעבר. אולי הכוונה המקורית של ריקודי מעגל הייתה לרקוד כתף אל כתף, כמו הורה אגדתי. אבל האקלים שלנו חם מידי לקרבה מסוג הזה, ועם הזמן והניסיון, ריקודי ההורה והעם המהירים התרחבו בחלל.

אשריאל יוצא נגד הזרם

ספגתי ביקורת על שחיברתי ריקודי אהבה במעגל במקום בזוגות, או על חיבור ריקודי מעגל הכוללים סיבובים שהיה מי שחשב שיהיו קשים לביצוע - ותראו כמה כאלה יש היום על רחבת הריקודים! וריקודים ללא אחיזת ידיים. שינוי נוסף שקיים היום, ואיני חושב שהוא שינוי לרעה, הוא העובדה שסגנונות ריקוד כגון רוק ופופ נכנסים לריקודי העם שלנו. ריקודי עמים, לרבות הסגנון היווני, גם הם פופולאריים. בתוכניות הקיץ שלנו לריקודי עם בכיכר העיר בתל אביב בחסות העיריה, אפשר לראות את הצעירים שלנו רוקדים גם רוק וגם ריקודי עם.

הכל החל אחרי טיול שטיילתי לספרד, מחוץ לברצלונה ראיתי איך אנשים רוקדים בחוץ, וחשבתי שרחבת הכיכר מול בניין עיריית תל אביב תהיה מושלמת בדיוק למטרה

מילות השיר
הבחינו בין הרועים
לרועות, ולכן
בריקוד, הפרדתי
בין בנים לבנות.
אני חושב שהיה
זה אחד הריקודים
הראשונים בו לא
כולם רקדו אותם
צעדים. אבל הייתה
לזה משמעות
עבורנו ולכן זה
עבד.